

Najredkejša evropska trnovratka ponovno odkrita v Sloveniji

Besedilo in foto: Matjaž Bedjanič

Za razliko od številnih evropskih držav namenjamo kobilicam (Orthoptera) v Sloveniji žal mnogo premalo raziskovalne in še manj naravovarstvene pozornosti. Prav posebej to velja za tiste predstavnice te poskočne družčine, ki so zaradi majhnosti ali specifične biologije težje opazne in pogosto spregledane.

Družina trnovratk (Tetrigidae) sodi v podred kobilic kratkotipalčnic (Caelifera) in šteje v Evropi le dober ducat vrst. Gre za zelo majhne, na tleh živeče žuželke, ki merijo v dolžino le 8–15 milimetrov, prepoznamo pa jih po značilno podaljšanem hrbtnem delu predprsja, t. i. »ovratniku«, ki je kot zašiljen ščit podaljšan preko zadka. V Sloveniji je bilo doslej zabeleženih 7 vrst, najredkejša med njimi – in to velja tudi v evropskem merilu – pa je transilvanska trnovratka (*Tetrix transsylvanica*). Pri nas je vrsta vključena na rdeči seznam in je zavarovana, uvrščena je celo na globalni IUCN seznam ogroženih vrst. Namen pričujočega prispevka je na kratko orisati zgodbo o ponovnem odkritju te skrivnostne vrste pri nas ter prvič predstaviti fotografije odraslih živali iz Slovenije.

Transilvansko trnovratko je pri nas leta 1983 prvič našel znani švicarski ortopterolog Adolf Nadig in o najdbi leta 1991 poročal v prispevku z naslovom »Ein zoogeographisch bemerkenswerter Fund: *Mishtshenkotetrix transsylvanica* in Slowenien«. Vrsta je bila dotlej namreč znana le iz daljnih romunskih Karpatov, njegova najdba »[...] v bukovem gozdu na strmem, senčnem severnem pobočju Boča [...]« pa je bila z zoogeografskega vidika izjemno zanimiva in nepričakovana. Drobno trnovratko sem na Boču od preloma tisočletja naprej že nekajkrat ciljno iskal, a vedno brez uspeha. Natančna lokaliteta namreč ni bila podana, oprezanje in stikanje za le centimeter veliko poskočno žuželko v širnih bukovih gozdovih nad Poljčanami pa je vedno postreglo le z zvrhano mero razočaranja.

Natanko pred desetletjem je zgodba o transilvanski trnovratki dobila nov zasuk, saj je mladi hrvaški ortopterolog Josip Skejo – danes eden vodilnih svetovnih strokovnjakov za to družino kobilic – na podlagi materiala iz Hrvaškega prirodoslovnega muzeja, zbranega v letih 1943 in 1945 v Hrvaškem Zagorju, v reviji

Zootaxa opisal za znanost novo podvrsto *Tetrix transsylvanica hypsocorypha*. Še več, pred kratkim so hrvaški kolegi z večletnim obširn timerenskim delom slednjič uspeli dodati nove podatke o njeni razširjenosti in biologiji, vrsto pa so našli na Medvednici, Zelinski gori, Ivanščici in Strahinjčici. O izsledkih so preteklo leto poročali v prispevku »*Endangered Transsylvanian wingless groundhopper (Tetrix transsylvanica) is not extinct in Croatia and requires urgent protection*«, ki je bil objavljen v reviji *Natura Croatica*.

»Oborožen« z novimi informacijami ter podatki o življenjskem okolju in fenologiji vrste sem se v haloške gozdove ponovno odpravil konec maja 2024. Vztrajnost, seveda začinjena z nekaj sreče, je bila končno poplačana in v gozdu nedaleč od Gruškovja sem slednjič odkril prvo majhno populacijo transilvanske trnovratke. V juniju sem na območju med Gruškovjem in Žičami našel še nekaj novih lokalitet te zelo ozko razširjene endemične podvrste, med drugim končno tudi na Boču. Več o novih najdbah transilvanske trnovratke v Sloveniji boste predvidoma lahko prebrali v eni izmed prihodnjih številčk revije *Natura Sloveniae*. ✨

Samica transilvanske trnovratke (*Tetrix transsylvanica hypsocorypha*; Gruškovje, levo), samec transilvanske trnovratke (Gruškovje, desno zgoraj) in samec sabljaste trnovratke (*Tetrix subulata*; Braslovče, desno spodaj – z belima puščicama so označene pokrnele luskaste pokrovke in zadnja krila). Vse živali na slikah so odrasle, velike komaj dober centimeter. Za razliko od sabljaste trnovratke in vseh ostalih trnovratk, ki živijo pri nas, pri transilvanski trnovratki pokrovke in zadnja krila niso vidni, saj so močno pokrneli in skriti pod ovratnikom.